

כיצד מדברים עם מערכת החינוך- הגן, בית הספר

מגיע הגיל, והילדים הולכים לגן או לבית הספר. מצד אחד זו הקלה- ההורים (האמא בדרך כלל) זוכים לכמה שעות הפוגה לעצמה ללא צורך לטפל ישירות בילדים. מתפנה זמן לעיסוקים אחרים. חשובה גם הידיעה שהילדים לומדים ומתפתחים בגן ובבית הספר, לומדים דברים חדשים, קושרים יחסים חברתיים מהצד האחר המפגש עם מערכת החינוך מעורר פעמים רבות מתחים וקשיים, שלא היו שם קודם. מרגע שהילד הולך לגן או לבית הספר, הגננת והמורה הופכים להיות חלק מחיי הבית. הם לומדים להכיר את הילד, יש להם דעות עליו, רובן חיוביות כמובן, אך לעיתים יש גם ביקורת. לגננת ולמורה יש הצעות ולעיתים דרישות מה צריך לעשות עם הילד, ומה נכון עבורו: "הוא צריך יותר להתאמץ", "היא צריכה יותר להתאמן", "הוא צריך פחות לכעוס", "היא צריכה לדבר יותר בנימוס". לפעמים ההערות של הגננת והמורה מתיחסות למשפחה עצמה: "חשוב שתתנו לו תשומת לב", "הילד מספר שהוא רב הרבה עם האחים שלו". ההורים אמורים להקשיב לדמויות החינוך, וליישם את ההמלצות שלהם. זו משימה לא פשוטה הפוגשת חלק מההורים עם תחושות מעורבות- מצד אחד רוצים לשתף פעולה עם מערכת החינוך, מצד שני לא תמיד מסכימים עם דעותיה.

מחקרים רבים מראים שהורים מחשיבים מאוד את מערכת החינוך. בית ספר נחשב סמכות מקצועית, שמשפיע על הילד והמשפחה לשנים רבות. ההורים רוצים שילדיהם יצליחו בלימודים. ציונים נחשבים חשובים, מנבאים הצלחה בעתיד, מעידים על הצלחה של ההורים.

בו בזמן מערכת החינוך עלולה לעורר קשיים: היא גורמת להורים להוצאות כלכליות (אומרים להורים לממן לילד טיפולים שונים), מבקשת מההורים להקדיש מזמנם הפרטי (לעשות שיעורי בית עם הילדים, להתנדב, ללוות טיול), דורשת מהם להיות מורים (לעזור בשיעורים, בהכנה למבחן), ומשפיעה על אורח החיים בבית גם בשעות אחר הצהריים.

במיוחד לא קל להורים לקבל ביקורת על ילדיהם ועל עצמם. כחלק מתפקידם, הגננת והמורים נותנים פידבק על מעירים על המצב הלימודי של הילד, על מצבו החברתי והרגשי. באופן עקיף הם גם נותנים פידבק להורים ולמשפחה- אומרים להם עד כמה החינוך שלהם מוצלח. כשהילד מצליח בגן/בבית ספר גם ההורים מרגישים מצליחים. וכשיש קשיים עם הילד, פעמים רבות ההורים מרגישים שהביקורת היא עליהם. יש להם הזדהות יתר עם הילד, והם מרגישים שלא רק הוא עומד במבחן אלא גם הם. הזדהות היתר מובילה פעמים רבות לתגובות רגשיות של הורים- הם נעלבים, כועסים ומתוסכלים. מרגישים שהמערכת טועה, עושה עוול לילדים שלהם. מנסים לשפר את המצב, אך לא תמיד בדרך יעילה. נכנסים לויכוחים, מאבקי כוח וצדק, שמקוממים את המערכת נגדם. או לחילופין מוותרים על דעתם, ומגיבים בפסיביות ללא שמירה מספיקה על הילד. במערכת החינוך האמריקאית ששמה גבולות ברורים להורים, ושמה אותם בדרך כלל 'מחוץ לגדר', דפוס הפסיביות נפוץ יותר.

לישראלים הצריכים להתנהל מול מערכת החינוך האמריקאית קשה אפילו יותר: רוב ההורים לא גדלו בעצמם במערכת האמריקאית. הנורמות והדרישות- כולן חדשות. לעיתים יש פערי שפה, והבדלי תרבות המגבירים את תחושת הפגיעות שלך כהורה מול המערכת. לא תמיד קל להורה לדעת מה נכון ומה לא, מה מותר ומה לא. מערכת החינוך האמריקאית פורמלית והיררכית, ופחות ישירה ומעורבת. מזו הישראלית. להורים אין נגישות ישירה למורה, ולא מקובל שהם פונים ומתלוננים על נושאים אישיים הקשורים לילד. סגנון התקשורת אחר-

הורה ישראלי מלא רצון טוב עלול למצא את עצמו נתפס על ידי האמריקאים כתוקפני ומתערב מידי או לחילופין מוזר 'ולא מבין ענין'. שאלות הזהות וההשתלבות בחיים האמריקאיים מקבלות העצמה בקשר עם מערכת החינוך. והלחץ אף גדול יותר- כי אף הורה לא רוצה לעשות טעויות שיפגעו בילד שלו.

אז איך מתנהלים מול הגנת המורה- איך משתפים פעולה ובו בזמן לא מוותרים על דיעותיך במקרים שיש חילוקי דעות:

המלצה ראשונה היא לשמור על גישה ענינית:

כל הורה אמור להיות מודע לכך שהוא מאוד רגיש ופגיע לגבי הילד שלו. שהאהבה הגדולה לילד, המעורבות פעמים רבות בחרדה וברגשות אשם, מגבירה את הסיכוי שהתגובה תהיה רגשית 'מהבטן'. ואצל ישראלים בארצות הברית הפגיעות אף גבוהה יותר מהסיבות שפורטו לעיל. מודעות שכזו תעזור להורה לעצור ולווסת את חלק מהתגובות הרגשיות והלא רציונליות שיתעוררו בו באופן בלתי נמנע מול הגנת או המורה בזמן זה או אחר. לדוגמא: הילד מספר שהמורה העליבה אותו בפני כולם, וההורה כבר כועס ורץ להגן על ילדו, ולתקוף את המורה על התנהגותה המבינה. או שהילד קיבל הערות שליליות על עבודה שהגיד, לא בצדק לדעתו, וההורה מיד מסתער לתקן את העוול. אלו תגובות רגשיות ולא עניניות, שלא ייקדמו את הילד ואת הקשר עם בית ספר. אם ההורה יהיה מודע לקיומן, הוא יוכל להתאמץ לעצור אותן בזמן.

המלצה שניה: להשהות את התגובה על מנת להקשיב ולהבין טוב יותר את הבעיה:

גם אם עשו עוול לילד, גם אם שפטו אותו לא בצדק, גם אם הוא מתלונן על קיפוח או עלבון. חשוב שההורה יקפיד להקשיב במדויק לילד. יבין את מקור הבעיה. לפעמים ילדים מתלוננים ומסווים בכך את הקושי שלהם. לדוגמא: הילד מתלונן שמשעמם לו ובעצם הוא מספר בעקיפין על כך שקשה לו במקצוע המסוים או ילד בוכה שמעליבים אותו, והקשבה מדויקת וברור המצב יגלו שהוא בעצמו מתקיף ילדים אחרים. חשוב שההורים יקשיבו לילדים, ובו בזמן יקשיבו למה שיש למערכת החינוך לומר. להקשיב, ולא דוקא להסכים או לדחות את הנאמר. להקשיב כדי להבין את המצב בצורה מדויקת כדי לחפש בהמשך פתרון- זו גישה יעילה

המלצה שלישית: לחפש ביחד עם מערכת החינוך את הפתרון הטוב ביותר לילד

מומלץ לגשת לגנת ולמורה בגישה של שיתוף פעולה. לקבוע פגישה מסודרת מראש, ואז לדבר ולחפש ביחד פתרון לשיפור מצבו של הילד. אם להורים קשה לבד, מומלץ לפנות ליעוץ אצל איש מקצוע, ולהעזר בו בשיחה עם המערכת. בשיחה אפשר להסכים או לא להסכים עם המורה והגנת אך בדרך ענינית ובלי היסחפות רגשית. להקפיד לשמור על יחסים טובים גם אם יש מחלוקות בנושא זה או אחר.

כשבין ההורים ואנשי החינוך יש תקשורת טובה, הילד מרוויח פעמיים- גם מוצאים כנראה פתרון טוב עבורו, וגם נעים לו שהמבוגרים בחייו (ההורים, הגנת והמורה) מסתדרים. ילדים לא אוהבים שהמבוגרים מסוכסכים ביניהם. הם נקלעים לקונפליקט נאמנויות. בנוסף, כשילדים שומעים את הורים משמיצים את המורה, קשה להם אחר כך לציית לה ולשתף איתה פעולה, דבר המגביר את הבעיות בכתה.

לסיכום, לפעמים הקשר עם מערכת החינוך זורם וקל, ולפעמים יש קשיים ורגישויות הדורשות מהם להתאמץ. לחשוב, לחפש פתרונות, להתייעץ. אבל המאמץ שווה- כי התוצאות הטובות יהיו לטובת הילד ולטובת ההרגשה הטובה של ההורה.

שיהיה בהצלחה, ובהנאה...
ממני, חלי ברק- שטיין

פסיכולוגית חינוכית מומחית, פסיכותרפיסטית, יועצת להורים, ומנחת קבוצות.
מחברת הספרים: בגובה העיניים, תקשיבו לי רגע!, וכשהילדים יוצאים מהבית.

לתגובות, לקביעת פגישת יעוץ, ולסדנאות הורים פנו ל-

helibarak1@gmail.com

או לאתר שלי בו תמצאו מאמרים, ופרקים מספריי

www.hebpsy.net/barak